

Geliş Tarihi : 02.02.2024
Kabul Tarihi : 17.04.2024

 <https://doi.org/10.20304/humanitas.1430511>

Kan, M. E. & Kantar, G. (2024). Belediyelerin stratejik planlarının kalkınma planıyla ilişkisi: 11. Kalkınma planı üzerinden 3 büyük kent üzerine bir araştırma. *HUMANITAS - Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 12 (Cumhuriyet'in 100. Yılı Özel Sayısı), 142-166. <https://doi.org/10.20304/humanitas.1430511>

BELEDİYELERİN STRATEJİK PLANLARININ KALKINMA PLANIYLA İLİŞKİSİ: 11. KALKINMA PLANI ÜZERİNDEN 3 BÜYÜK KENT ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Muhammed Enes KAN¹, Gökmen KANTAR²

ÖZ

Devletin ekonomi, sağlık, adalet, güvenlik, istihdam, eğitim, sosyal hizmetler, ulaşım gibi hemen her konusuna ilişkin gelecekte ulaşmak istediği hedeflerin, politika ve tedbirlerin yer aldığı kalkınma planlarının başarıyla ulaşmasında ülkedeki diğer kurumların amaç ve hedeflerinin bu plana uygunluğu oldukça önemlidir. Ulusal stratejik amaç ve hedeflerin yer aldığı kalkınma planları ile yerel stratejik amaç ve hedeflerin belirlendiği stratejik planlar arasındaki uyum da bu anlamda oldukça değerlidir. Bu düşünceden yola çıkılarak yapılan bu çalışmanın amacı kalkınma planları ile belediyelerin stratejik planları arasındaki uyumun incelenmesidir. Çalışma Türkiye'nin 11. Kalkınma Planı ile Türkiye'nin nüfus bakımından en kalabalık şehirleri olan Ankara, İstanbul ve İzmir Büyükşehir Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planları ile sınırlandırılmış, söz konusu planlar arasındaki uyum incelenmiştir. 11. Kalkınma Planı'nda doğrudan yerel yönetimlere ilişkin düzenlemeleri içeren "Yaşanabilir Şehirler, Sürdürülebilir Çevre" başlığı altındaki düzenlemeler Ankara, İstanbul ve İzmir Büyükşehir Belediyeleri Stratejik Plan'larında araştırılmıştır. Çalışmada veri toplama yöntemi olarak doküman incelemesi yöntemi kullanılmış, kalkınma planı ve stratejik planlardan elde edilen veriler NVIVO 14 paket programının da yardımıyla içerik analizine tabi tutulmuştur. Çalışma sonucunda stratejik planların genel hatları ile 11. Kalkınma Planı ile uyumlu olduğu tespit edilmiştir. Buna rağmen KÖYDES-KIRDES gibi yerel yönetimleri ilgilendiren ulusal projelere stratejik planlarda yer verilmemesi, kalkınma ajansları, KOSGEB gibi uzmanlık kuruluşları ve ilgili bakanlıklar ile iş birliğine yönelik herhangi bir düzenlemesinin yer alamaması stratejik planlarda önemli bir eksiklik olarak tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Stratejik Yönetim, Stratejik Planlama, Stratejik Plan, Kalkınma Planı

¹ Öğr. Gör. Dr., Bayburt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, meneskan@bayburt.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-9786-9858>

² Doç. Dr., Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, gkantar@nku.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-5120-110X>

Date Received : 02.02.2024
Date Accepted : 17.04.2024

 <https://doi.org/10.20304/humanitas.1430511>

Kan, M. E. & Kantar, G. (2024). The relationship of the strategic plans of municipalities with the development plan in Türkiye: A research on 3 major cities through the 11th development plan. *HUMANITAS - Journal of Social Sciences*, 12(Special Issue of the 100th Anniversary of the Republic), 142-166. <https://doi.org/10.20304/humanitas.1430511>

THE RELATIONSHIP OF THE STRATEGIC PLANS OF MUNICIPALITIES WITH THE DEVELOPMENT PLAN IN TÜRKİYE: A RESEARCH ON 3 MAJOR CITIES THROUGH THE 11th DEVELOPMENT PLAN

Muhammed Enes KAN¹, Gökmen KANTAR²

ABSTRACT

The harmonisation of the goals and objectives of other institutions in the country is very important for the successful achievement of development plans, which include the goals, policies and measures that the state wants to achieve in the future regarding almost every subject such as economy, health, justice, security, employment, education, social services and transport. In this sense, the harmony between development plans, which include national strategic goals and objectives, and strategic plans, which determine local strategic goals and objectives, is also very valuable. Based on this idea, the aim of this study is to examine the harmonisation between development plans and strategic plans of municipality. The study is limited to the 11th Development Plan of Türkiye and the 2020-2024 Strategic Plans of Ankara, Istanbul and Izmir Metropolitan Municipalities, which are the most populous cities of Türkiye in terms of population. In the 11th Development Plan, the regulations under the title of "Livable Cities, Sustainable Environment", which includes regulations directly related to municipality, were investigated in the Strategic Plans of Ankara, Istanbul and Izmir Metropolitan Municipalities. In the study, document analysis method was used as the data collection method and the data obtained from the development plan and strategic plan were subjected to content analysis with the help of NVIVO 14 package programme. As a result of the study, it was determined that the strategic plans were generally in line with the 11th Development Plan. Despite this, the fact that national projects that concern municipality such as KÖYDES-KIRDES are not included in the strategic plans and that there are no regulations for cooperation with development agencies, specialized organizations such as KOSGEB and relevant ministries have been identified as a significant deficiency in the strategic plans.)

Keywords: Strategic Management, Strategic Planning, Strategic Plan, Development Plan

¹ Lect. Dr., Bayburt University, Social Sciences Vocational School, meneskan@bayburt.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-9786-9858>

² Assoc. Prof. Dr., Tekirdağ Namık Kemal University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, gkantar@nku.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-5120-110X>

Giriş

İşletme ve yönetim bilimi alanlarında 20. Yüzyılda kullanılmaya başlayan stratejik yönetim kavramı “bir örgütün başarılı olması için çevresel değişimlerin dikkate alınarak, örgütün amaçları doğrultusunda planlanan, geliştirilen stratejilerin, örgüt içinde her türlü önlem alınarak uygulanması ve kontrol edilmesi süreci” olarak tanımlanmaktadır (Dinçer, 1998, s. 35). Stratejik yönetim klasik yönetim anlayışından farklı bir yönetim anlayışını ifade etmektedir. Stratejik yönetim örgütün tamamı için büyük öneme sahip problemler ve fırsatlara ilişkin planların formüle edilmesiyle ilgilidir. Örgüt için büyük bir öneme sahip sorunlar, fırsatlar ve tehditler stratejiktir ve bu sorunlara fırsatlara tehditlere yönelik analizler, planlamalar ve uygulamaların tamamı stratejik yönetimdir (Sharplin, 1985, s. 6). Stratejik yönetim bir işin misyonunu baştan sona düşünmektedir. Örgütün amaçlarının tespitinde “bizim işimiz nedir, ne olmalıdır?” sorularının yanıtlanması ve bugünden alınan kararların yarın ortaya çıkacak sonuçları vermesine odaklanmaktadır (Drucker, 1999). Durum böyle olsa da stratejik yönetim sadece yarını planlamak da değildir. Çünkü örgütün çevresi sabit değildir, sürekli değişmektedir. Bu nedenle planların da bir kez yapıp sabit ve değişmez bir şekilde kalması mümkün değildir (Hatiboğlu, 1986, s. 44).

Stratejik yönetimin ilk aşaması stratejik planlamadır. Stratejik planlama bir örgütün şimdiki yeri ile gelecekte ulaşmak istediği nokta arasındaki yolu ifade etmektedir. Stratejik planlama hem örgütün ne olduğunu hem de ne olacağını belli eden bir disiplindir (Narinoğlu, 2007, s. 131). Stratejik planlama en iyi sonuçları elde etmek için etkin bilgi toplama, stratejik alternatifler oluşturma, araştırma ve şimdi alınacak kararların gelecekteki sonuçları üzerine vurgu yapılmasıdır (Yılmaz, 2003, s. 71). Stratejik planlama geleceğin ve sonuçların planlamasıdır. Dinamik bir süreçtir ve daha önce değinildiği gibi sürekli değişen çevresel şartlara bağlı olarak sürekli değişim gerektirebilen, güncelleştirme isteyen bir süreçtir. (Parlak & Sobacı, 2010, s. 304). Stratejik planlama “Şu anda neredeyiz? Nerede olmak istiyoruz? Olmak istediğimiz yere nasıl ulaşabiliriz? Gelişmemize yönelik yol haritamızı nasıl belirleyebiliriz?” sorularına yanıt aramaktır. Bu süreçler stratejik planlamada yer almasına rağmen her zaman doğrusal bir şekilde ilerlemeyebilmektedir. Çünkü varsayımlar ve koşullar değişebilmektedir. Bu durum bazen bir önceki soru veya adıma geri dönülmesine yol açabilmektedir. (Küçüksüleymanoğlu, 2008, s. 403).

Stratejik planlama sadece özel sektör için değil kamu sektörü için de faydalı bir planlama türüdür. Türkiye’de 1970 ve sonrasında yaşanan ekonomik krizler ve istikrarsızlık, artan enflasyon, bütçe açıkları, sık sık hükümet değişimi ve kısa vadeli karar alma gibi çeşitli mali ve yönetsel sorunlar nedeniyle 1980’li yıllardan itibaren başlayan Türk kamu yönetiminin yeniden yapılandırılması çalışmaları daha da hızlanmıştır. Kamu yönetiminde etkinlik, verimlilik ve şeffaflığın sağlanması kamu kurumlarının performanslarının artırılması amacı ile çeşitli reformlar yapılmaya çalışılmıştır (Özdamar, 2019, s. 70). Bu reformlardan biri olan stratejik yönetim ve stratejik planlamaya geçiş süreci ilk kez Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı ile başladığı söylenilebilecektir. Çünkü stratejik planlamaya yer veren ilk resmi belge Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planıdır. Söz konusu belgede stratejik planların öneminin ne olduğu, nasıl hazırlanacağı, hazırlanırken dikkat edilmesi gereken unsurların neler olduğu yer almıştır (WEB1). Stratejik yönetimin yasal dayanağı ise 24.12.2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu

Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu (KMYKK)'dur (WEB2). Kanunun 9. Maddesi kamu idarelerini stratejik planlama yapamaya mecbur tutarak stratejik yönetim yaklaşımına geçmeye zorlamıştır. 9. Maddede yer alan “Kamu idareleri, kamu hizmetlerinin istenilen düzeyde ve kalitede sunulabilmesi için bütçeleri ile program ve proje bazında kaynak tahsislerini; stratejik planlarına, yıllık amaç ve hedefleri ile performans göstergelerine dayandırmak zorundadırlar” ifadesi bu zorlamanın bir göstergesidir. KMYKK ve sonrasında çıkarılan 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, 5393 sayılı Belediye Kanunu ile il özel idarelerine, kamu iktisadi teşebbüslerine, büyükşehir belediyelerine ve nüfusu 50.000 üzerinde olan belediyelere stratejik plan hazırlama yükümlülüğü getirilmiştir. Tüm yönetsel süreçleri kapsayan stratejik planlama stratejik düşünme beceresinin kazanılması, kurumsal öğrenmenin geliştirilmesi, yarının bugünden öngörmesi konusunda oldukça faydalıdır. Yerel yönetimlerde stratejik planlama, yerel yönetimlerin misyon, vizyon, temel değerler, iç ve dış paydaşlar, güçlü yönler, zayıf yönler, fırsatlar ve tehditler analizlerini yapması ve stratejik amaçları içeren geleceğe bakış ve yol haritasını ortaya koyması açısından oldukça önemlidir. (Akman & Özaslan, 2015, s. 55). Yüzlerce kişiden oluşan kurum personelinin, milyonlarca liralık bütçenin, oldukça geniş bir alana yayılan hizmet yükümlülüğünün bir bütün halinde ve verimli bir şekilde yönetilmesinde stratejik planlama ve stratejik yönetim faydalı olabilecektir (Yılmaz, 2019, s. 510). Stratejik planlalar ile yerel yönetimler su ve iklim politikalarının yürütülmesinden, kanalizasyon işlerine (Bostancı, 2022, s. 395), ulaşım altyapısından, sosyo-kültürel olanaklarının artırılmasına, yeşil alanlardan kentsel dönüşüme kadar birçok farklı hizmetini planlamaktadır.

Türkiye’de yönetsel eylemlerin planlanmasında stratejik planlardan daha eski bir geçmişe sahip olan planlar ise kalkınma planlarıdır. Kalkınma planlaması, belli bir süreyi kapsayan ve ulaşılmak istenen ulusal ve uluslararası boyutta ekonomik, siyasi ya da toplumsal hedefleri ortaya koyan ve kaynakları bu hedefler doğrultusunda harekete geçirme sürecidir (Sezen, 1999, s. 20). Kalkınma planları devletin ekonomik ve toplumsal hayatta hangi görevleri icra edeceğinin, bu görevlerin yerine getirilmesinde kamu kurumlarının ve görevlerinin neler olacağına ve özel sektörün planlamadaki payının nasıl olacağına açıklandığı ve bu üç unsurun kamu merkezli bir kararla belirlendiği bir planlamadır (Kılıçbay, 1990, s. 614). Türkiye’de kalkınma planı niteliğindeki planlardan ilki 1934-1938 yıllarını kapsayan Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı’dır. Ancak, bu plan, ekonomik ve siyasi nedenlerle tam olarak uygulanamamıştır. Kalkınma planları 1961 Anayasası ile anayasal zemine oturtulmuştur. 1961 Anayasası’nın 129. maddesinde kalkınma ile ilgili olarak; “iktisadî, sosyal ve kültürel kalkınma plâna bağlanır. Kalkınma bu plâna göre gerçekleştirilir. Devlet Plânlama Teşkilâtının kuruluş ve görevleri, plânın hazırlanmasında, yürürlüğe konmasında, uygulanmasında ve değiştirilmesinde gözetilecek esaslar ve plânın bütünlüğünü bozacak değişikliklerin önlenmesini sağlayacak tedbirler özel kanunla düzenlenir“ hükmü yer almaktadır. 1963-1967 yıllarını kapsayan Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı’ndan 2024-2028 yıllarını kapsayan On İkinci Kalkınma Planı’na kadar 12 Kalkınma Planı yayımlanmıştır (WEB3).

Devletin ekonomik ve toplumsal hayata sunacağı kamu hizmetleri ve gelecek yıllarda ekonomi, sağlık, ulaşım, adalet, eğitim, sosyal güvenlik gibi konularda ulaşılmak istenen hedeflerin yer aldığı kalkınma planları bu nitelikleri ile içinde önemli bilgileri barındırmaktadır. Benzer şekilde stratejik planlar da kamu kurumlarının mevcut durumlarını analiz ederek

stratejik amaç ve hedefler belirlemek suretiyle geleceği planladıkları önemli belgelerdir. Hem kalkınma planları hem de stratejik planlar geleceği planlamakta, ulaşılmak istenen amaç ve hedefleri sunmaktadır. Ülkenin gelecek beş yıldaki amaç, hedef ve politikalarını ortaya koyan kalkınma planlarının başarıyla ulaşmasında diğer kamu kurumlarının çabaları da oldukça önemlidir. Bu durum bu çalışmanın temel motivasyon kaynağı olmuş, ulusal bir eylem planı niteliği taşıyan kalkınma planları ile belediyelerin stratejik planları arasındaki uyum incelenmiştir. Söz konusu bu uyumun yüksek seviyede olması, diğer bir ifadeyle merkezi yönetim ve yerel yönetimlerin benzer amaç ve hedeflere yönelmesi ülkenin kalkınma amaçlarına ulaşmasını destekleyebilecektir.

Literatürde kalkınma planları ile stratejik planlar arasındaki uyumu inceleyen birçok farklı çalışma mevcuttur. Yıldız (2018) Spor hizmetlerinin yerel yönetimler ve kalkınma planları çerçevesinde incelemiş, spor hizmetlerinin yerelde yaygınlaşması için devletin kalıcı spor politikaları oluşturması ve harekete geçirmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Toprakçı & Bakır (2019) eğitim alanı açısından 10. Kalkınma Planı ile 2018 Yılı Programı ve MEB Stratejik Planının uyumluluğunun incelemiş bazı başlıklarda uyum bulunmasına rağmen uyumsuzluğun da bulunduğu başlıkların var olduğunu tespit etmişlerdir. Öner (2019) yerel yönetimleri Onuncu ve On Birinci Kalkınma Planları üzerinden karşılaştırmalı bir şekilde analiz etmiştir. Yereli ve Ünal (2002) stratejik yönetim süreçlerinde sürdürülebilir kalkınma amaçlarını bakanlıklar ve büyükşehir belediyeleri üzerinden incelemiş ve önemli ölçüde uyumlu olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Ganioglu ve Toprakçı (2023) 11. Kalkınma Planı, 2022 Yıllık Programı ve MEB 2019-2023 Stratejik Planının eğitim alanı açısından uyumunun incelenmişlerdir. Çalışmada belirlenen alt başlıkların bazılarında güçlü bir uyum tespit edilirken bazılarında uyumsuzluğun olduğu, bunun giderilmesi için koordineli bir şekilde planların hazırlanması gerektiğine vurgu yapılmıştır. Söz konusu çalışmalara benzer şekilde bu çalışmada da Türkiye'deki üç büyük kentin büyükşehir belediyesi stratejik planları ile 11. Kalkınma Planının uyumu incelenmiştir.

Yöntem

Bu çalışmanın amacı belediyeler tarafından hazırlanan stratejik planların 11. Kalkınma Planıyla olan ilişkisinin incelenmesidir. Ülkenin ekonomi, sağlık, eğitim, ulaşım, sosyal güvenlik, adalet gibi önemli konulardaki kalkınma hedeflerini ve kamuda uygulanacak siyaseti ortaya koyan kalkınma planları ile yerel yönetimlerin stratejik amaç ve hedeflerini ortaya koyan stratejik planların uyumlu olması, kalkınma hedeflerine ulaşmada yardımcı olabileceğinden söz konusu ilişkinin incelenmesi önemlidir. Çalışma Türkiye'nin nüfus sayısı olarak en büyük illeri olan Ankara, İstanbul ve İzmir şehirleri ile sınırlandırılmıştır. Yani çalışmada Ankara Büyükşehir Belediyesi, İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanan 2020 ve 2024 yıllarını kapsayan stratejik planlarda yer alan stratejik amaç ve hedefler 2019-2023 yıllarını kapsayan 11. Kalkınma Planı üzerinden incelenmiştir. Söz konusu bu inceleme 11. Kalkınma Planı'nın yerel yönetimlerle doğrudan ilişkili olan "Yaşanabilir Şehirler, Sürdürülebilir Çevre" başlığı altında yer alan amaç, politika ve hedefler ile karşılaştırılmak suretiyle gerçekleştirilmiştir.

Çalışmada veri toplama yöntemi olarak doküman incelenmesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelenmesi araştırılması amaçlanan olay veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı

materyallerin incelenmesidir. 11. Kalkınma Planı, Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı'nın WEB sayfasından (WEB3), Ankara Büyükşehir Belediyesi, İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve İzmir Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planları ise yine Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı'nın Kamuda Stratejik Yönetim WEB sayfasındaki mahalli idare stratejik plan sayfasından elde edilmiştir (WEB4). Elde edilen dokümanlar NVIVO 14 paket programının da yardımıyla içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. İçerik analizi “bir metindeki değişkenleri ölçmek amacıyla, sistematik tarafsız ve sayısal olarak yapılan analizdir” (Wimmer & Dominick, 2000, s. 135–136). İçerik analizi sürecinde öncelikle 11. Kalkınma Planı'nın “Yaşanabilir Şehirler, Sürdürülebilir Çevre” başlığındaki amaç, politika ve tedbirler incelenmiş ve alt başlıkların her biri için çeşitli anahtar kelimeler oluşturulmuş daha sonra büyükşehir belediyelerinin stratejik planlarının stratejik amaç ve hedefleri incelenerek tablolastırılmıştır. Son olarak 11. Kalkınma Planı'ndaki “Yaşanabilir Şehirler, Sürdürülebilir Çevreye İlişkin Alt Başlıklar ve Amaçlar”ın çalışma kapsamına dahil edilen stratejik planların genelinde ne kadar yer aldığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Bunun için 11. Kalkınma Planı'ndaki “Yaşanabilir Şehirler, Sürdürülebilir Çevre” konusundaki alt başlıklar altında yer alan amaç, politika ve tedbirlerden seçilen anahtar kelimelerin, Ankara Büyükşehir Belediyesi, İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve İzmir Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planlarında kullanımı ve tekrar sıklığı araştırılarak, konuyla ilgisi incelenerek sayısallaştırılıp tablolastırılmıştır.

Bulgular

11. Kalkınma Planı'nın İncelenmesi ve Anahtar Kelimelerin Seçilmesi

11. Kalkınma Planı'nda doğrudan yerel yönetimleri ilgilendiren amaç, politika ve tedbirler incelenmiş amaçlar Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Kalkınma Planı'nda Yaşanabilir Şehirler, Sürdürülebilir Çevreye İlişkin Alt Başlıklar ve Amaçlar	
YAŞANABİLİR ŞEHİRLER, SÜRDÜRÜLEBİLİR ÇEVREYE İLİŞKİN ALT BAŞLIKLAR	AMAÇLAR
Bölgesel Gelişme	<i>Bölgelerimizi, yeniliğe ve iş birliğine dayalı şekilde imkân ve kabiliyetlerini yönetim temelinde geliştirerek dönüştürmek ve böylece ülkemizin dengeli kalkınmasına azami katkıyı sağlamak, bölge içi ve bölgeler arası gelişmişlik farklarını azaltmak temel amaçtır.</i>
Şehirleşme	<i>İnsan odaklı, doğal hayata ve tarihi mirasa saygılı, temel kentsel hizmetlerin adil ve erişilebilir bir şekilde sağlandığı, yaşam kalitesi yüksek ve değer üreten şehirler ve yerleşimler oluşturmak temel amaçtır.</i>
Konut	<i>Dar gelirli başta olmak üzere, herkesin yeterli, yaşanabilir, dayanıklı, güvenli, kapsayıcı, ekonomik olarak karşılanabilir, sürdürülebilir, iklim değişikliğine dirençli, temel altyapı hizmetlerine sahip konuta erişiminin sağlanması temel amaçtır.</i>
	<i>Afet tehlikesi ve riski altındaki alanlar ile bu alanlar dışındaki riskli yapıların bulunduğu arsa ve araziler, fen ve sanat norm ve</i>

Kentsel Dönüşüm	<i>standartlarına uygun, sağlıklı ve güvenli yaşamayı esas alacak şekilde dönüştürülecektir.</i>
Kentsel Altyapı	<i>Nüfusun sağlıklı ve güvenilir içme ve kullanma suyuna erişiminin sağlanması ve atık suyun insan ve çevre sağlığına etkilerinin en aza indirilerek etkin yönetiminin gerçekleştirilmesi; atıkların insan ve çevre sağlığına etkilerinin en aza indirilerek etkin yönetiminin gerçekleştirilmesi için azaltılması, geri dönüşüm ve geri kazanımın sağlanması ve bertaraf edilmesi; erişilebilir, güvenli, zaman ve maliyet yönünden etkin ve sürdürülebilir kent içi ulaşım sistemlerinin oluşturulması temel amaçtır.</i>
Kırsal Kalkınma	<i>Sürdürülebilir kırsal kalkınma anlayışıyla, üretici birlikleri ve aile işletmelerinin üretim kapasitesinin ve kırsal işgücünün istihdam edilebilirliğinin artırılması, yaşam kalitesinin iyileştirilmesi, yoksullukla mücadele ile kırsal toplumun düzenli ve yeterli gelir imkânlarına kavuşturularak refah düzeyinin artırılması ve nüfusun kırsalda tutundurulması temel amaçtır.</i>
Çevrenin Korunması	<i>Çevre ve doğal kaynakların korunması, kalitesinin iyileştirilmesi, etkin, entegre ve sürdürülebilir şekilde yönetiminin sağlanması, her alanda çevre ve iklim dostu uygulamaların gerçekleştirilmesi, toplumun her kesiminin çevre bilinci ile duyarlılığının artırılması temel amaçtır.</i>
Afet Yönetimi	<i>Afetlere karşı toplumsal bilincin artırılması, afetlere dayanıklı ve güvenli yerleşim yerlerinin oluşturulması ve risk azaltma çalışmaları yapılarak afetlerin neden olabileceği can ve mal kaybının asgari düzeye indirilmesi temel amaçtır.</i>

11. Kalkınma Planı'nın "Yaşanabilir Şehirler, Sürdürülebilir Çevre" başlığı altında "Bölgesel Gelişme, Şehirleşme, Konut, Kentsel Dönüşüm, Kentsel Altyapı, Kırsal Kalkınma, Çevrenin Korunması ve Afet Yönetimi" alt başlıklarının oluşturulduğu görülmektedir. Her bir alt başlık altında öncelikle temel amaçların açıklandığı Kalkınma Planı'nda yine her bir alt başlığın altında politika ve tedbirler sıralanmıştır.

"Bölgesel gelişme" alt başlığında; bölgesel kalkınmanın yönetim ilkeleri çerçevesinde yürütülmesi, bölge kalkınma idareleri ve kalkınma ajanslarının daha etkin bir şekilde çalışmasının sağlanması, ilgili bakanlıklar ve KOSGEB gibi kurumların bölgesel gelişme desteklerinin koordinasyonu, bölgesel gelişmişlik farklarının resmi istatistiklerle tespit edilmesi ve azaltılması, geri kalmış bölgelerin kentsel ve sınai altyapılarının geliştirilerek istihdamın artırılması, Sosyal Destek Programının yeniden yapılandırılarak toplumun dezavantajlı kesimlerinin daha fazla desteklenmesi ve istihdamlarının artırılması gibi politika ve tedbirler düzenlenmiştir.

Bu çerçevede bölgesel gelişme alt başlığı için seçilen anahtar kelimeler şunlardır; bölgesel gelişme, bölgesel kalkınma, kalkınma ajansı, KOSGEB, bölgesel gelişme desteği, gelişmişlik farkı, geri kalmış bölge, istihdam, sosyal destek.

"Şehirleşme" alt başlığında; insan odaklı ve doğal hayata saygılı şehirlerin yaratılması, şehirlerin özgün kimliğinin korunması ve geliştirilmesi, açık ve yeşil alanların korunması, yeşil şehir vizyonu ile Millet Bahçelerinin artırılması, mekânsal planlama sisteminin etkin ve katılımcı bir şekilde işletilmesi, şehirleşmede yatay mimarinin esas alınması, tüm mülkiyet ve

tapu işlemlerinin elektronik ortama aktarılması, Ulusal Akıllı Şehir Stratejisi ve Eylem Planı esas alınarak akıllı şehir projelerinin uygulanması gibi politika ve tedbirler düzenlenmiştir.

Bu çerçevede şehirleşme alt başlığı için seçilen anahtar kelimeler şunlardır; doğal hayat, kent kimliği, yeşil alan, millet bahçesi, mekânsal planlama, yatay mimari, akıllı (şehir, kent, ulaşım, teknoloji vb.).

“Konut” alt başlığında; konut ihtiyacının arz-talep dengesi gözetilerek karşılanması, dar gelirlilere ve dezavantajlı kesimlere konut üretimi, konut üretiminde kalite, sağlamlık, erişilebilirlik, enerji verimliliği, afetlere dayanıklılık standartlarının geliştirilmesi gibi politika ve tedbirler düzenlenmiştir.

Bu çerçevede konut alt başlığı için seçilen anahtar kelimeler şunlardır; konut, konut ihtiyacı, konut üretimi.

“Kentsel dönüşüm” alt başlığında; kentsel dönüşümün yatay mimari anlayışıyla gerçekleştirilmesi, özellikle kent merkezlerinin dönüştürülmesi, tehlikeli ve riskli alanlarda risk önceliklendirme çalışmalarının yapılması, planlama faaliyetlerinde AFAD tarafından hazırlanan Afet Riski Azaltma Sisteminin kullanılması ve özellikle İstanbul’un kentsel dönüşümü ile ilgili politika ve tedbirler düzenlenmiştir.

Bu çerçevede kentsel dönüşüm alt başlığı için seçilen anahtar kelimeler şunlardır; kentsel dönüşüm, yatay mimari, risk (durumu, raporu, değerlendirmesi, analizi vb.).

“Kentsel altyapı” alt başlığında; sağlıklı içme suyuna erişim ve su kaynaklarının korunması, sıfır atık ve atıkların ayrıştırılarak geri dönüşümün sağlanması, bisiklet yolları, yaya yolları, erişilebilir toplu taşıma ile trafiğin azaltılması, çevreci ulaşım modellerinin özendirilmesi, raylı ulaşım sistemlerinin yaygınlaştırılması, kanalizasyon hizmetlerinin geliştirilmesi, otopark alanların genişletilmesi gibi politika ve tedbirler düzenlenmiştir.

Bu çerçevede kentsel altyapı alt başlığı için seçilen anahtar kelimeler şunlardır; kentsel altyapı, su (içme suyu), atık, geri dönüşüm, bisiklet yolu, yaya yolu, trafik (azaltılması, iyileştirilmesi, düzenlenmesi vb), toplu taşıma, toplu ulaşım, kanalizasyon, otopark, köprü.

“Kırsal kalkınma” alt başlığında; kırsal alanlardaki istihdamın artırılması, kırsal alanda ekonomik refahın artırılması, KÖYDES ve KIRDES Projeleri kapsamında kırsal alanların mahalli idareler tarafından içme suyu, altyapı, atık su gibi konularda desteklenmesi, aile işletmeleri ile küçük ve orta ölçekli üreticilerin üretim ve finansal yapılarının güçlendirilmesi, kırsal kalkınma projelerinin uygulanması, kırsal alanda yaşayan kadın ve gençlerin eğitim faaliyetlerinin artırılması ve girişimcilerin desteklenmesi, kırsal alanlardaki üretici birliklerinin desteklenmesi ve kırsal yoksullukla mücadele edilmesi gibi politika ve tedbirler düzenlenmiştir.

Bu çerçevede kırsal kalkınma alt başlığı için seçilen anahtar kelimeler şunlardır; kırsal kalkınma, ekonomik refah, KÖYDES, KIRDES, kırsal altyapı, KOBİ, üretim, yoksulluk, girişimci, vatandaş eğitimi, kırsal destek.

“Çevrenin korunması” alt başlığında; vatandaşlarının çevre bilinçlerinin artırılması ile çevre ve doğal kaynakların korunması, çevre ile ilgili kurumlar ve STK’lar ile işbirliği yapılması, üretim, ısınma ve trafik kaynaklı hava kirliliğinin önlenerek hava kalitesinin

artırılması, iklim değişikliği ile mücadele, biyolojik çeşitliliğin ve ekosistemin korunması, gürültü haritalarının hazırlanması gibi politika ve tedbirler düzenlenmiştir.

Bu çerçevede çevrenin korunması alt başlığı için seçilen anahtar kelimeler şunlardır; çevrenin korunması, çevre bilinci, doğal kaynak korunması, hava kirliliği, hava kalitesi, gürültü, iklim değişikliği.

“Afet Yönetimi” alt başlığında; afetlere karşı toplumsal bilincin artırılması, güvenli yerleşim alanlarının oluşturulması, risk azaltma çalışmalarının artırılması, afet tehlike haritalarının oluşturulması, afet sonrası iyileştirme planlarının hazırlanması, afet yönetiminde güçlü iletişim ağının oluşturulması, afetlere karşı lojistik ve barınma malzemelerinin artırılması gibi politika ve tedbirler düzenlenmiştir. Söz konusu başlık altında İstanbul’a ise ayrı bir önem verilmiştir. İstanbul’da olası bir depreme karşı ciddi önlemlerin alınması, güçlendirme ve risk azaltma faaliyetlerinin yapılması, kritik altyapıların afetlere karşı güçlendirilmesi ve yine kültürel varlıkların afetlere dayanıklılıklarının artırılması gerekliliğinin altı çizilmiştir.

Bu çerçevede afet yönetimi alt başlığı için seçilen anahtar kelimeler şunlardır; afet, güvenli yerleşim, afet haritası, risk (durumu, raporu, değerlendirmesi, analizi, azaltma vb.), lojistik hizmetler, güçlendirme, dayanıklılık, kültürel varlıklar, kültürel miras.

Ankara, İstanbul ve İzmir Büyükşehir Belediyeleri 2020-2024 Stratejik Planlarındaki Stratejik Amaç ve Hedeflerin İncelenmesi

İstanbul, Ankara ve İzmir Büyükşehir Belediyeleri 2020-2024 Stratejik Planlarının stratejik amaç ve hedefleri, 11. Kalkınma Planı’nda “Yaşanabilir Şehirler, Sürdürülebilir Çevre” başlığındaki alt başlıklar ve bu alt başlıklar altındaki politika ve tedbirler çerçevesinde incelenmiş ve stratejik planlarda yer alan düzenlemeler tablolaştırılmıştır.

Tablo 2. Ankara Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı Amaç ve Hedeflerinin 11. Kalkınma Planına Göre İncelenmesi

ON BİRİNCİ KALKINMA PLANI (2019-2023)

YAŞANABİLİR ŞEHİRLER, SÜRDÜRÜLEBİLİR ÇEVREYE İLİŞKİN ALT BAŞLIKLAR

ANKARA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ STRATEJİK PLANINDA YER ALAN AMAÇ VE HEDEFLER

Bölgesel Gelişme

Dengeli bir kırsal kalkınmanın gerçekleştirilmesi amacıyla üreticilere uygun eğitim, üretim ve pazarlama desteği ile kırsal ekonomiyi çeşitlendirerek iyileştirmek, tarımsal alanları korumak, yeni istihdam alanlarının açılmasını ve kadın istihdam politikalarını desteklemek (Stratejik Amaç).

Kırsal ekonomiyi çeşitlendirerek iyileştirmek ve desteklemek (Hedef)

Kırsal kalkınmayı gerçekleştirmek için üreticiye eğitim, üretim ve pazarlama destekleri vermek (Hedef).

Yaşam kalitesi yüksek, planlı ve düzenli yerleşim alanlarına sahip, temiz içme suyu, kanalizasyon ve atık su hizmetlerinin tüm kente yayıldığı, yenilikçi kentsel tasarımlarla donatılmış yaşanılabilir bir kent inşa etmek (Stratejik Amaç).

Belediye sınırimızda kalan 25 ilçeye ilişkin halihazır haritaları yapmak ve/veya güncellemek (Hedef).

Şehirleşme	<p><i>Yaşam kalitesi yüksek ve yaşanılabilir bir şehir oluşturmak için ihtiyaç duyulan hizmet, sosyal, kültürel, sportif, inanca vb. donatıları inşa etmek (Hedef).</i></p> <p><i>2024 yılı sonuna kadar Çevre Düzeni Planını güncellemek (Hedef).</i></p> <p><i>Yeşil alanların korunması, artırılması ve kemirici-vektörle mücadele edilmesini sağlamak (Hedef).</i></p> <p><i>Dezavantajlı vatandaşlarımızın ulaşımını kolaylaştırmak (Hedef).</i></p> <p><i>Sürdürülebilir bir kent yaşamı için teknolojiyi Ankara'yla buluşturacak "Akıllı Kentler" vizyonunu hayata geçirmek (Hedef).</i></p> <p><i>Belediyemize ait coğrafi nitelikte tüm verilerin standartlara uygun hale getirilerek Coğrafi Bilgi Sistemlerinin aktif olarak kullanılmasını sağlamak (Hedef).</i></p>
Konut	<p><i>Kentsel Dönüşüm Projeleri kapsamında konut üretimi yapmak (Hedef).</i></p>
Kentsel Dönüşüm	<p><i>Kentsel Dönüşüm Projeleri kapsamında konut üretimi yapmak (Hedef).</i></p>
Kentsel Altyapı	<p><i>Yaşam kalitesi yüksek, planlı ve düzenli yerleşim alanlarına sahip, temiz içme suyu, kanalizasyon ve atık su hizmetlerinin tüm kente yayıldığı, yenilikçi kentsel tasarımlarla donatılmış yaşanılabilir bir kent inşa etmek (Stratejik Amaç).</i></p> <p><i>Toplu taşıma odaklı, güvenli, hızlı, konforlu, çevre dostu, kentin ekonomik ve sosyal gelişimine uyumlu, teknolojik yeniliklere açık, engelsiz ve sürdürülebilir modern ulaşım sağlamak (Stratejik Amaç).</i></p> <p><i>Trafik akışının güvenli, çevre dostu, sosyal gelişime uygun, sürdürülebilir ve engelsiz olmasını sağlamak (Hedef).</i></p> <p><i>Güvenli, erişilebilir, modern ve sürdürülebilir ulaşımı sağlamak için gerekli olan yollar, tretuvarlar, sanat yapıları ve yatay trafik işaretlemelemlerini yapmak (Hedef).</i></p> <p><i>Kentin temizliğini sağlayarak sıfır atık projelerini gerçekleştirmek (Hedef).</i></p> <p><i>Sürdürülebilir, temiz hava ve yaşanabilir bir çevre oluşturmak (Hedef).</i></p>
Kırsal Kalkınma	<p><i>Dengeli bir kırsal kalkınmanın gerçekleştirilmesi amacıyla üreticilere uygun eğitim, üretim ve pazarlama desteği ile kırsal ekonomiyi çeşitlendirerek iyileştirmek, tarımsal alanları korumak, yeni istihdam alanlarının açılmasını ve kadın istihdam politikalarını desteklemek (Stratejik Amaç).</i></p> <p><i>Kırsal ekonomiyi çeşitlendirerek iyileştirmek ve desteklemek (Hedef).</i></p> <p><i>Kırsal kalkınmayı gerçekleştirmek için üreticiye eğitim, üretim ve pazarlama destekleri vermek (Hedef).</i></p> <p><i>Dar gelirli ve yoksul vatandaşlarımızın yaşam koşullarını iyileştirmek amacıyla sosyal yardımlar yapmak (Hedef).</i></p> <p><i>Kentin bütün kesimlerine ihtiyaç duyulan alanlarda sosyal hizmet ve yardımların ulaştırılması için sosyal hizmetler yapmak (Hedef).</i></p>
Çevrenin Korunması	<p><i>Doğa ve hayvan dostu bir yönetim anlayışı ile ekolojik dengeyi koruyan, biyolojik çeşitliliği destekleyen, etkili bir atık yönetimi ile yenilenebilir enerji politikalarını esas alan, sürdürülebilir çevre yönetimini benimsemiş, iklim değişikliklerinin olumsuz etkilerinin farkında bir kent oluşturmak (Stratejik Amaç).</i></p>

Sürdürülebilir, temiz hava ve yaşanabilir bir çevre oluşturmak (Hedef).

Sürdürülebilir bir kent yaşamı için teknolojiyi Ankara'yla buluşturacak "Akıllı Kentler" vizyonunu hayata geçirmek (Hedef).

Afet Yönetimi

Ankara Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı'nda yer alan stratejik amaç ve hedefler, 11. Kalkınma Planı'nın "bölgesel gelişme" alt başlıklı amaç, politika ve tedbirleri açısından incelendiğinde stratejik planın özellikle kırsal alanlar ile kentsel alanlar arasındaki gelişmişlik farklarını ortadan kaldırabilmek üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Kırsal alanları desteklemek ve ekonomik olarak kalkındırmayı amaçlayan bu düzenlemeler "kırsal kalkınma" alt başlığına daha uygun olsa da "bölgesel gelişme" başlığında düzenlenen bölgesel gelişmişlik farklarının azaltılması hedeflerine de uygundur.

Ankara Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı'nın en fazla stratejik amaç ve hedef öngördüğü alt başlık "şehirleşme" başlığı olmuştur. Vatandaşların temiz içme suyuna ulaşması, yeşil alanların korunması, çevre düzenlemelerinin yapılması, "akıllı kentler" vizyonu ile hareket edilmesi, teknolojinin etkin kullanımı gibi şehirleşmeye ilişkin düzenlemeler Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin stratejik amaç ve hedefleri arasında yer almıştır.

Ankara Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı'nda yer alan stratejik amaç ve hedefler "konut" ve "kentsel dönüşüm" alt başlıkları açısından incelendiğinde sadece kentsel dönüşüm projeleri kapsamında konut üretimi yapılması hedefi göze çarpmaktadır. Stratejik amaç ve hedeflerde bu alt başlıklara fazla değinilmese de Ankara Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı'nın farklı bölümlerinde semt semt, mahalle mahalle nerelerde kentsel dönüşüm yapılacağı ifade edilmiştir.

"Kırsal kalkınma" konusu Ankara Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı stratejik amaç ve hedeflerinde önemli bir yer tutmuş kırsal kalkınmanın sağlanabilmesi için ekonomik çeşitlendirmenin artırılması, üreticilerin desteklenmesi ve yeni istihdam alanlarının artırılması amaç ve hedefleri öngörülmüştür.

Ankara Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı stratejik amaç ve hedeflerinde "çevrenin korunması" alt başlığına ilişkin düzenlemeler biyoçeşitliliği destekleyen, ekosistemi koruyucu, iklim değişikliğinin farkında olan bir kent yaratma amacı altında sıralanmıştır. Temiz bir çevre oluşturulma hedefinden söz edilirken hava kirliliğinin önlenmesi ve yaşanabilir bir çevre oluşturulması gerekliliği vurgulanmıştır.

Ankara Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı'nda stratejik amaç ve hedefler bölümünde afetlere değinilmese de stratejik planın diğer farklı bölümlerinde afetlere ilişkin düzenlemeler yer almaktadır.

Tablo 3. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı Amaç ve Hedeflerinin 11. Kalkınma Planına Göre İncelenmesi

**ON BİRİNCİ KALKINMA
PLANI (2019-2023)**

**YAŞANABİLİR ŞEHİRLER,
SÜRDÜRÜLEBİLİR
ÇEVREYE İLİŞKİN ALT
BAŞLIKLAR**

**İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ STRATEJİK
PLANINDA YER ALAN AMAÇ VE HEDEFLER**

Bölgesel Gelişme	<p><i>Sosyal ihtiyaçları eşit ve kapsayıcı bir şekilde karşılayarak paylaşan bir şehir oluşturmak (Stratejik Amaç).</i></p> <p><i>Sosyal destek hizmetinin çeşitliliğini, etkinliğini, verimliliğini geliştirmek ve kapsayıcılığını artırmak (Hedef).</i></p>
Şehirleşme	<p><i>Nitelikli ve fonksiyonel yaşam alanları geliştirerek dayanıklı bir şehir oluşturmak (Stratejik Amaç).</i></p> <p><i>İstanbul'un kültür ve tarihini yansıtan, sürdürülebilir kent estetiğini sağlamak (Hedef).</i></p> <p><i>Kentsel planlama sürecini hazırlanmakta olan 2050 vizyon belgesi çerçevesinde kentsel bilişimden yararlanarak şeffaf ve katılımcı biçimde yönetmek (Hedef).</i></p> <p><i>İmar uygulama ve denetim süreçlerini etkin yönetmek (Hedef).</i></p> <p><i>Bütünleşik kent bilgi sistemini geliştirerek akıllı şehir uygulamaları ile sistemin etkin kullanımını sağlamak (Hedef)</i></p> <p><i>Sürdürülebilir yeşil alanlar oluşturmak ve kişi başına düşen aktif yeşil alan miktarını artırmak (Hedef).</i></p> <p><i>İklim değişikliği ile mücadeleyi yaygınlaştırarak çevreyi korumak (Hedef).</i></p> <p><i>Kültürel, mimari ve doğal şehir mirasını korumak ve geliştirmek (Stratejik Amaç).</i></p> <p><i>Katılımcı süreçlerle bağımsız modeller oluşturarak kültürel mirası korumak, önleyici koruma süreçlerini katılımcılık ile kalıcı ve etkin kılmak (Hedef).</i></p> <p><i>İstanbul'un kültürel ve tarihsel kimliğini yansıtacak çağdaş müzeleri turizm ve kültür ihtiyaçları açısından planlayarak oluşturmak (Hedef).</i></p> <p><i>İstanbul'un somut ve somut olmayan kültürel miras envanterini ve koleksiyonlarını oluşturmak ve geliştirmek, eğitici, bilgilendirici araştırma faaliyetleri ile kamuoyuna sunmak (Hedef).</i></p> <p><i>Kentin kültürel miras yapılarını projelendirmek, belgelemek, korumak, restore etmek (Hedef).</i></p>
Konut	-
Kentsel Dönüşüm	<p><i>Kentsel dönüşüm hizmetlerini afet önceliği ile şeffaf ve katılımcı yöntemlerle gerçekleştirmek (Hedef).</i></p>
Kentsel Altyapı	<p><i>Sürdürülebilir hareketlilik kapsamında kentsel ulaşımı geliştirmek (Stratejik Amaç).</i></p> <p><i>Raylı sistemin ağını ve toplu ulaşım içindeki payını artırmak (Hedef).</i></p> <p><i>Toplu taşımada entegrasyonu, erişilebilirliği ve kaliteyi artırmak (Hedef).</i></p> <p><i>Deniz yolu taşımacılığının kapasitesini ve toplu ulaşım içindeki payını artırmak (Hedef).</i></p> <p><i>Akıllı ulaşım sistemlerini ve ulaşım altyapı uygulamalarını artırarak trafiği etkin yönetmek (Hedef).</i></p> <p><i>Altyapı kazı işlerini en aza indirmek için yeni yöntem - teknoloji uygulamalarını ve altyapı yönetiminde entegrasyonu geliştirmek (Hedef).</i></p>

	<i>Karayolu sistemleri altyapısını güçlendirmek ve sürdürülebilir kılmak (Hedef).</i>
	<i>Atık yönetim uygulamalarını geliştirerek geri dönüşüm oranını artırmak (Hedef).</i>
Kırsal Kalkınma	-
Çevrenin Korunması	<i>Sürdürülebilir çevre ve enerji yönetimini güçlendirmek (Stratejik Amaç).</i> <i>Yenilenebilir enerji, enerji verimliliği ve aydınlatma tesislerine yönelik faaliyetleri etkinleştirmek, yaygınlaştırmak (Hedef).</i> <i>Sürdürülebilir yeşil alanlar oluşturmak ve kişi başına düşen aktif yeşil alan miktarını artırmak (Hedef).</i> <i>İklim değişikliği ile mücadeleyi yaygınlaştırarak çevreyi korumak (Hedef).</i>
Afet Yönetimi	<i>Nitelikli ve fonksiyonel yaşam alanları geliştirerek dayanıklı bir şehir oluşturmak (Stratejik Amaç).</i> <i>İstanbul'un afete dayanıklılığını artırmak (Hedef).</i> <i>Kentsel dönüşüm hizmetlerini afet önceliği ile şeffaf ve katılımcı yöntemlerle gerçekleştirmek (Hedef).</i> <i>Afet ve acil durumlara müdahale kapasitesini ve toplumsal farkındalığı, akıllı sistemler ve teknolojiden faydalanarak geliştirmek (Hedef).</i> <i>İmar uygulama ve denetim süreçlerini etkin yönetmek (Hedef).</i> <i>Katılımcı süreçlerle bağımsız modeller oluşturarak kültürel mirası korumak, önleyici koruma süreçlerini katılımçılık ile kalıcı ve etkin kılmak (Hedef).</i> <i>Kentin kültürel miras yapılarını projelendirmek, belgelemek, korumak, restore etmek (Hedef).</i>

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı'nda yer alan stratejik amaç ve hedefler, 11. Kalkınma Planı'nın "bölgesel gelişme" alt başlıklı amaç, politika ve tedbirleri açısından incelendiğinde stratejik planın özellikle sosyal ihtiyaçların eşit bir şekilde gözetildiği bir şehir yaratmak amacıyla sosyal destek hizmetlerinin çeşitlilik ve verimliliğinin artırılması hedefleri üzerine kurulu olduğu görülmektedir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı'nın en fazla stratejik amaç ve hedef öngördüğü alt başlık "şehirleşme" başlığı olmuştur. Vatandaşların temiz içme suyuna ulaşması, yeşil alanların korunması, çevre düzenlemelerinin yapılması, "akıllı kentler" vizyonu ile hareket edilmesi, teknolojinin etkin kullanımı gibi şehirleşmeye ilişkin düzenlemeler İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin stratejik amaç ve hedefleri arasında yer almıştır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı'nda yer alan stratejik amaç ve hedeflerde doğrudan "konut" başlığına ilişkin bir düzenleme yapılmamıştır.

"Kentsel dönüşüm" konusu İstanbul Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı'nda en çok üzerinde durulan konulardan biri olmuştur. Stratejik planın birçok farklı bölümünde yer alan kentsel dönüşüm konusu stratejik hedeflerde de kendine yer bulmuştur.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı'nda özellikle stratejik hedeflerde kentsel altyapının iyileştirilmesine yönelik birçok farklı düzenlemenin yer aldığı görülmektedir.

Kentsel ulaşımın geliştirilmesi ve trafiğin azaltılması, toplu taşıma, raylı sistemler, denizyolu taşımacılığı kapasitelerinin artırılması, akıllı sistemlerin yaygınlaştırılması ve teknolojinin daha etkin bir şekilde kullanılması, atık yönetimi uygulamalarının geliştirilmesi gibi stratejik hedefler kentsel altyapıya ilişkin hedeflerdir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı stratejik amaç ve hedeflerde kırsal kalkınma konusunda bir düzenleme bulunmazken planın genelinde de kırsal kalkınma öncelikli konular arasında yer alamamıştır.

Çevrenin korunması” konusu da İstanbul Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı’nda stratejik hedefler bölümünde kendine yer bulmuş, sürdürülebilir çevre anlayışıyla sürdürülebilir yeşil alanların yaygınlaştırılması, yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelmek ve enerjinin etkin kullanılması ve iklim değişikliği ile mücadele konuları üzerinde durulmuştur.

“Afet yönetimi” konusu İstanbul Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı’nın en önemli konu başlıklarından birini oluşturmaktadır. Bu durum stratejik ve hedeflere de yansımış, başta dayanıklı bir şehir inşa etmek amacı olmak üzere, kentsel dönüşümün hızlandırılması, afetler konusunda toplumsal bilincin artırılması, afetle mücadele enstrümanlarının geliştirilmesi ve teknolojik imkanlardan daha fazla yararlanılması, şehrin kültürel mirasının korunması gibi, hedeflere yer verilmiştir. Söz konusu hedefler altında da yapılacak eylemler detaylı bir şekilde aktarılmıştır.

Tablo 4. İzmir Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı Amaç ve Hedeflerinin 11. Kalkınma Planına Göre İncelenmesi

ON BİRİNCİ KALKINMA PLANI (2019-2023)	İZMİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ STRATEJİK PLANINDA YER ALAN AMAÇ VE HEDEFLER
YAŞANABİLİR ŞEHİRLER, SÜRDÜRÜLEBİLİR ÇEVREYE İLİŞKİN ALT BAŞLIKLAR	
Bölgesel Gelişme	<i>Yerel, ulusal ve küresel ortaklıklar ve farklı sektörler arasında uyumun teşvik edildiği bir iklim yaratılacak (Hedef).</i> <i>İzmir'in ürettiği değer ve refahı şehrin tüm mahalleleri ve köylerinde dengeli bir şekilde dağılacak (Hedef)</i>
Şehirleşme	<i>Yerleşim alanları planlı, güvenli ve sağlam bir şekilde inşa edilecek veya yeniden yapılandırılacak (Hedef).</i> <i>İl genelinde iklim dostu yeşil alanlar ağı oluşturulacak (Hedef).</i> <i>İzmirliileri kendilerine dair kararlara katabilmek, kararlari şeffaf ve denetlenebilir hale kavuşturmak ve kent hakkı ve aidiyetini İzmir kültürünün ayrılmaz bir parçası haline getirmek (Stratejik Amaç).</i>
Konut	-
Kentsel Dönüşüm	<i>Yerleşim alanları planlı, güvenli ve sağlam bir şekilde inşa edilecek veya yeniden yapılandırılacak (Hedef)</i> <i>Herkesi kapsayan sürdürülebilir bir altyapı oluşturmak (Stratejik Amaç).</i> <i>Kent ekonomisine katkı sunacak şekilde sürdürülebilir bir kent altyapısı inşa edilecek (Hedef).</i>

Kentsel Altyapı	<p><i>İzmir'i yaşam kalitesi yüksek ve ulaşım ağı gelişmiş bir kente dönüştürmek (Stratejik Amaç).</i></p> <p><i>Toplu ulaşım; ekonomik, enerji etkin, adil, konforlu, yaygın ve herkes için erişilebilir hale getirilecek (Hedef).</i></p> <p><i>Ulaşım türleri arasında birbirinin hareket kabiliyetini kısıtlamayan ve farklı seçeneklere izin veren sürdürülebilir bir ulaşım sistemi oluşturulacak (Hedef).</i></p> <p><i>Sürdürülebilir atık yönetimi ve geri dönüşüm mekanizmaları geliştirilecek (Hedef).</i></p>
Kırsal Kalkınma	<p><i>Herkes için tam zamanlı, üretken ve yenilikçi bir iş ortamı sağlanacak ve yoksulluğun İzmir'deki her türlü şekli azaltılacak (Hedef).</i></p> <p><i>Gıda güvenliği sağlanacak, beslenme iyileştirilecek ve sürdürülebilir tarım desteklenecek (Hedef).</i></p>
Çevrenin Korunması	<p><i>İzmir'i doğayla uyumlu yaşamın dünyadaki örnek şehirlerinden biri haline getirmek (Stratejik Amaç).</i></p> <p><i>İklim değişikliği ve bunun etkilerine uyumlanmak için tarım ve enerji başta olmak üzere tüm alanlarda harekete geçilecek (Hedef).</i></p> <p><i>İzmir Körfezi ile tüm kıyılar ve denizler korunacak ve sürdürülebilir şekilde kullanılacak (Hedef).</i></p>
Afet Yönetimi	-

İzmir Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı'nda yer alan stratejik amaç ve hedefler, 11. Kalkınma Planı'nın "bölgesel gelişme" alt başlıklı amaç, politika ve tedbirleri açısından incelendiğinde stratejik planda yer alan yerel, ulusal ve küresel sektörler ile uyumun teşvik edilmesi ve İzmir'de üretilen ekonomik refahın şehrin tüm mahalle ve köylerine paylaşılması hedefleri göze çarpmaktadır.

Yerleşim alanlarının sağlam bir şekilde inşa edilmesi, iklim dostu yeşil alanların yaratılması, katılımcı bir anlayışla şehrin yönetilmesi hedefleri İzmir Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı'nda yer alan "şehirleşme" konulu stratejik amaç ve hedeflerdir.

İzmir Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı'nda yer alan stratejik amaç ve hedeflerde doğrudan "konut" başlığına ilişkin bir düzenleme yapılmamıştır.

"Kentsel dönüşüm" konusundan İzmir Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı stratejik hedeflerinden sadece bir yerde geçse de kentsel dönüşüm projelerinden ve kentsel dönüşümün öneminden stratejik planın birçok farklı yerinde söz edilmiştir.

İzmir Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı'nda kentsel altyapının iyileştirilmesine yönelik birçok farklı düzenlemenin yer aldığı görülmektedir. Şehirdeki tüm insanların kapsayan sürdürülebilir bir altyapının oluşturulması ve İzmir'in yaşam standardı yüksek gelişmiş bir ulaşım ağına sahip bir kent yapılması stratejik amaçlarına ek olarak, herkesin erişebileceği kapasitesi artırılmış bir toplu ulaşım ağının yaratılması ve farklı ulaşım sistemlerinin birbirine entegre edilmesi, sürdürülebilir atık yönetimi ve geri dönüşüm uygulamalarının geliştirilmesi hedefleri kentsel alt yapıya ilişkin stratejik hedeflerdir.

İzmir Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı stratejik amaç ve hedeflerde "kırsal kalkınma" konusunda tüm şehri kapsayan üretken ve yenilikçi bir iş ortamının sağlanması ve

İzmir'deki yoksulluğun bitirilmesi, gıda güvenliğinin sağlanması ve sürdürülebilir tarımın desteklenmesi hedefleri yer almaktadır.

“Çevrenin korunması” konusu da İzmir Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı'nda kendine yer bulmuş, İzmir'in doğayla uyum konusunda dünyanın örnek kentlerinden biri olması stratejik amacına ek olarak, İzmir'deki tüm kıyı ve denizlerin korunması ve özellikle iklim değişikliği ile mücadele konuları stratejik hedeflerde yer almıştır.

İzmir Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı'nda yerleşim alanlarının güvenli ve sağlam bir şekilde inşa edilmesi ve yeniden yapılandırılması hedefi her ne kadar “afet yönetimi” kapsamında değerlendirilebilse de diğer stratejik amaç ve hedeflerde konuya ilişkin bir ifadeye rastlanılmamıştır. Buna rağmen stratejik planın başka bölümlerinde afetlere ilişkin yapılmış çeşitli çalışmalara yer verilmiş ve bunların artırılma hedeflerinden söz edilmiştir. Örneğin temel afet bilinci, yangın güvenliği gibi konularda düzenlenen eğitimler stratejik planda kendine yer bulmuştur.

Ankara, İstanbul ve İzmir Büyükşehir Belediyeleri 2020-2024 Stratejik Planlarında Seçilen Anahtar Kelimelerin Kullanımı

Paragraf 11. Kalkınma Planı “Yaşanabilir Şehirler, Sürdürülebilir Çevre” başlığı ve alt başlıklarının içerik analizine tabi tutulması sonucu seçilen anahtar kelimelerin Ankara, İstanbul ve İzmir Büyükşehir Belediyeleri 2020-2024 Stratejik Planlarında alt başlıklardaki konuya ilişkin olarak kullanımını ve tekrar edilme sıklığı tablo 5'de sunulmuştur.

	Ankara	İstanbul	İzmir
Bölgesel Gelişme	İstihdam (28) Sosyal destek (2)	Bölgesel gelişme (2) İstihdam (17) Sosyal destek (18)	Bölgesel gelişme (1) İstihdam (18) Sosyal destek (2)
Şehirleşme	Kent kimliği (1) Yeşil alan (7) Akıllı (30)	Kent kimliği (1) Yeşil alan (28) Yatay mimari (2) Akıllı (58)	Yeşil alan (16) Mekânsal planlama (2) Akıllı (21)
Konut	Konut (11)	Konut (4) Konut üretimi (3)	Konut (6) Konut üretimi (1)
Kentsel Dönüşüm	Kentsel dönüşüm (42) Risk (6)	Kentsel dönüşüm (36) Yatay mimari (2) Risk (44)	Kentsel dönüşüm (28) Risk (3)
Kentsel Altyapı	Kentsel altyapı (5) Su (14) Atık (42) Geri dönüşüm (3) Bisiklet yolu (1) Trafik (33) Toplu taşıma (8) Toplu ulaşım (1) Kanalizasyon (8) Otopark (9) Köprü (1)	Su (8) Atık (39) Geri dönüşüm (7) Bisiklet yolu (13) Trafik (30) Toplu taşıma (17) Toplu ulaşım (17) Kanalizasyon (2) Otopark (10) Köprü (3)	Kentsel altyapı (2) Su (9) Atık (37) Geri dönüşüm (9) Bisiklet yolu (7) Trafik (28) Toplu taşıma (9) Toplu ulaşım (9) Kanalizasyon (6) Otopark (10) Köprü (1)
Kırsal Kalkınma	Kırsal kalkınma (8) Üretim (36) Yoksulluk (5) Girişimci (1)	Üretim (7) Girişimci (14)	Kırsal kalkınma (2) Üretim (49) Yoksulluk (2) Girişimci (16)
	Çevre koruma (23)	Çevre koruma (14)	Çevre koruma (10)

Çevrenin Korunması	Çevre bilinci (2)	Doğal kaynaklar (1)	Çevre bilinci (1)
	Doğal kaynaklar (7)	Hava kirliliği (3)	Doğal kaynaklar (1)
	Hava kirliliği (8)	Hava kalitesi (13)	Hava kirliliği (1)
	İklim değişikliği (13)	İklim değişikliği (36)	İklim değişikliği (31)
Afet Yönetimi	Afet (12)	Afet (105)	Afet (16)
	Risk (6)	Risk (44)	Risk (3)
	Dayanıklılık (2)	Güçlendirme (2)	Güçlendirme (7)
	Kültürel miras (10)	Dayanıklılık (30)	Dayanıklılık (3)
		Kültürel varlık (3)	Kültürel varlık (3)
		Kültürel miras (31)	
TOPLAM	385	679	370

Tablo 5’de görüleceği üzere 11. Kalkınma Planı yaşanabilir şehirler, sürdürülebilir çevreye ilişkin alt başlıkların amaç, politika ve tedbirlerinin incelenmesiyle bu oluşturulan anahtar kelimelerin çalışma kapsamına dahil edilen stratejik planların tamamında kullanımı ve sıklığına göre İstanbul Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı 679 kullanım ile ilk sırada yer almakta, 385 kelime kullanımı ile Ankara Büyükşehir Belediyesi ikinci sırada bulunmakta ve 370 kelime kullanımı ile İzmir Büyükşehir Belediyesi son sırada yer almaktadır.

Sonuç

Ülkenin birçok farklı alandaki amaç ve hedeflerine yönelik politikalarının belirlendiği kalkınma planının başarıya ulaşmasında yerel yönetimler destekleyici bir rol üstlenebilecektir. Bu nedenle bu çalışma belediyelerin amaç ve hedeflerinin kalkınma planlarıyla uyumunu incelemek ve eksiklikleri tespit etmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmada 11. Kalkınma planında yer alan ve doğrudan yerel yönetimleri ilgilendiren “yaşanabilir şehirler, sürdürülebilir çevre” başlığı altında yer alan amaç, politika ve tedbirler çalışma kapsamına dahil edilen büyükşehir belediyelerinin stratejik planlarının hem stratejik amaç ve hedeflerinde ne kadar vurgulandığı hem de stratejik planın tamamında ne kadar kendine yer bulunduğu tespit edilmeye çalışılmıştır.

Ankara Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı incelendiğinde “bölgesel gelişme” başlığının hem stratejik planın amaç ve hedefler bölümünde hem de diğer bölümlerinde önemsendiği görülmektedir. Üreticilere eğitim vererek desteklenmesi, tarımsal ekonominin korunması, kırsal ekonominin çeşitlendirilerek geliştirilmesi hedefleri Ankara Büyükşehir Belediye’sinin bölgesel gelişmişlik farklarını azaltmaya yönelik stratejik amaç ve hedefleri arasında yer almaktadır. Stratejik planın diğer bölümlerinde yine istihdam kelimesinin sıklıkla geçmesi ve bu istihdamın dezavantajlı kesim ve bölgelere yönelik olması, bölgesel gelişmişliği düşük olan yerlerin sosyal desteklerinin artırılması düşünceleri yine Belediye’nin bölgesel gelişme konusu önemsendiğini göstermektedir. Özellikle istihdam konusunda Ankara Büyükşehir Belediyesi’nin çalışma kapsamındaki diğer belediyelere nazaran daha fazla düzenleme yapması, konuyu diğer büyükşehir belediyelerine göre biraz daha fazla önemsendiğini ortaya koymaktadır. Buna rağmen bölgesel gelişmenin sağlanması ve bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılması konusunda ilgili bakanlıklarla koordinasyonun sağlanması, KOSGEB ve kalkınma ajansları gibi konuyla ilgili kurumlarla olan işbirliğinin artırılması gibi konuların stratejik planda yer almaması bir eksiklik olarak göze çarpmaktadır. Ankara Büyükşehir Belediyesi’nin şehirleşme konusuna da hem stratejik amaç ve hedeflerinde hem de planın diğer bölümünde çeşitli yönleriyle yer verdiği görülmektedir. Şehirleşme

başlığındaki düzenlemelerin birçoğu belediyelerin görev alanlarına giren konuları içerdiği için stratejik planda bu başlığa ilişkin düzenleme sayısı da oldukça fazladır. Özellikle “akıllı kentler vizyonu” stratejik planı bu başlıkta ön plana çıkarmıştır. Stratejik planın birçok farklı yerinde akıllı şehir vizyonuna bağlı olarak geliştirilmesi hedeflenen teknoloji ve yeniliklerden söz edildiği görülmektedir. Stratejik planda yatay mimari, millet bahçesi projeleri konularına ilişkin herhangi bir düzenleme yer almaması konuya ilişkin eksikliklerdir. Ankara Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı’nda stratejik amaç ve hedeflerde kentsel dönüşüm hedefinde kendine yer bulan “konut” alt başlığı, stratejik planın çeşitli yerlerinde sosyal konutların yapılması, sosyal konut kapasitesinin artırılması hedeflerinde ifade edilmiştir. Kentsel dönüşüm konusu da Ankara Büyükşehir Belediyesi’nin öncelikli konuları arasında görülmektedir. Kentsel dönüşümün stratejik planın hem stratejik hedefleri arasında yer alması hem de stratejik planın birçok farklı yerinde vurgulanması bu durumu ortaya koymaktadır. Kentsel altyapılar yine belediyelerin asli görevlerinden olduğundan çalışma kapsamına alınan bütün büyükşehir belediyelerinin bu başlık altında birçok farklı düzenlemeye yer verdiği görülmektedir. Ankara Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı’nda da bu durum böyledir. Stratejik planın hem amaç ve hedefler bölümlerinde hem de stratejik planın diğer bölümlerinde kentsel altyapı çalışmalarından ve kentsel alt yapıya ilişkim amaç ve hedeflere sıklıkla yer verilmiştir. Ankara Büyükşehir Belediyesi Stratejik Plan’ında özellikle trafik, atık ve içme suyuna kelimelerinin sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Bu kelimeler kentsel altyapı konusunda belediyenin önceliklerini göstermesi bakımından önemlidir. Şehirde dengeli bir kalkınmanın sağlanması için kırsal kalkınmanın da sağlanması gerektiğinin vurgulandığı Ankara Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı’nda kırsal ekonominin çeşitlendirilmesi, üreticilerin desteklenmesi, hizmetlerin kentin bütün kesimlerine yayılması gibi stratejik amaç ve hedefler yer almaktadır. Kaldı ki “kırsal kalkınma” kelime grubunun en fazla kullanıldığı stratejik plan olan Ankara Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı’nda üretim kelimesi de sıkça kullanılmıştır. Tüm bunlar Ankara Büyükşehir Belediyesi’nin kırsal kalkınma konusuna önem verdiğini gösterse de KOBİ’lerin desteklenmesi, KÖYDES ve KIRDES Projelerine değinilmemesi stratejik planda konuya ilişkin eksiklikleridir. Doğal çevrenin korunması ve sürdürülebilir bir çevrenin sağlanmasının stratejik amaç ve hedeflerde yer aldığı Ankara Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı’nın içeriğinde de çevrenin korunması konusu önemsenmiş ve çalışma kapsamına alınan şehirlerarasında ilk sıraya yerleşmiştir. Buna rağmen stratejik planda çevrenin korunması konusunda diğer ilgili kurumlarla iş birliği yapılmasına ilişkin herhangi bir veriye rastlanılmamıştır. Ankara Büyükşehir Belediyesi’nin stratejik amaç ve hedeflerinde kendine yer bulamayan afet yönetimi konusu stratejik planın diğer bölümlerinde düzenlenmiştir. Afetler, riskli yapılar ve dayanıklılıkların artırılması gibi düzenlemeler stratejik planda yer almaktadır. Yine de çalışma kapsamına alınan belediyeler arasında söz konusu başlık altında en az düzenleme yapan belediye Ankara Büyükşehir Belediyesi’dir. Stratejik planda afet duruma karşı güçlü iletişimin sağlanması, lojistik tedbirlerin artırılması, afet tehlike haritalarının oluşturulması gibi konularda ilişkin herhangi bir bilginin bulunmaması afet yönetimi konusundaki eksikliklerdendir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı incelendiğinde “bölgesel gelişme” başlığına ilişkin paylaşılan bir şehir oluşturmak ve sosyal destek hizmetlerinin yaygınlaştırılmasına yönelik stratejik amaç ve hedefler dikkat çekerken stratejik planın diğer

bölümlerinde özellikle istihdam ve sosyal destek konusunun sıklıkla vurgulandığı görülmektedir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı'nda sosyal destek kelime grubunun diğer stratejik planlara göre çok daha fazla yer aldığı ve konuyu diğer belediyelere göre daha fazla önemseydiği de dikkat çekicidir. Buna rağmen Anakara Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planına benzer şekilde bölgesel gelişme konusunda ilgili bakanlıklarla koordinasyonun sağlanması, KOSGEB gibi kurumlarla olan iş birliği, kalkınma ajanslarının etkin kullanımı gibi konulara yer verilmediği de görülmektedir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı'nda şehirleşme konusuna hem stratejik amaç ve hedeflerinde hem de planın diğer bölümünde yer verdiği görülmektedir. Ankara Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı'na benzer şekilde burada da şehirleşmeye yönelik düzenleme sayısı oldukça fazladır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı hem akıllı bir kent yaratılması hem de yeşil alanlar konusunda çalışma kapsamındaki diğer belediyelere göre çok daha fazla sayıda düzenleme getirmiştir. Yine söz konusu stratejik planı diğer belediyelerin stratejik planlarından ayıran en önemli noktalarından biri yatay mimari konusunu stratejik planında yer veren tek belediye olmasıdır. Millet bahçeleri projelerine çalışma kapsamında yer alan diğer stratejik planlarda yer verilmediği gibi İstanbul büyükşehir Belediyesi Stratejik Planında da hiç yer verilmemiştir. Konutlarla ilgili düzenlemelere stratejik amaç ve hedeflerde yer vermeyen İstanbul büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı'nın farklı bölümlerinde konut üretimi ve sağlama faaliyetlerinden söz edilmiştir. Stratejik planın en fazla önem verdiği konulardan biri riskli yapılar ve kentsel dönüşümdür. Afet riskinden dolayı acil bir kentsel dönüşümün gerekli olduğu stratejik hedefler arasında yer alan İstanbul büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı'nın birçok farklı bölümünde riskli yapıların bir an önce güçlendirilmesi, dayanıklılıklarının artırılması kentsel dönüşümün hızlı bir şekilde gerçekleştirilmesi hedefleri sıkça vurgulanmıştır. 11. Kalkınma Planı incelendiğinde kentsel dönüşüm ve afetler konusunda İstanbul'a özel bir yer ayrıldığı, İstanbul'un olası bir depreme ve diğer afetlere karşı koruma altına alınması genetiği, kentsel dönüşümün hızlı bir şekilde gerçekleştirilmesi gerekliliği ifade edilmiştir. 11. Kalkınma Planı'nın bu hassasiyeti İstanbul Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı'na da yansımıştır. Hem kentsel dönüşüm hedeflerine hem de afet yönetimi konusuna stratejik planda önemli bir yer ayrılmıştır. Afet, risk, dayanıklılık, kültürel miras gibi anahtar kelimelerin en fazla kullanıldığı stratejik plan İstanbul Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı'dır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı kentsel altyapı başlığına yönelik incelendiğinde ise yine hem stratejik amaç ve hedeflerde hem de stratejik planın diğer ilgili bölümlerinde birçok farklı yönüyle düzenlendiği görülmektedir. İstanbul'un en büyük problemlerinden biri olan trafik konusu stratejik planda da sıklıkla gündeme gelmiş, hem trafik kelimesi hem toplu ulaşım ve taşıma kelime grupları bu nedenle fazlaca kullanılmıştır. Çalışma kapsamında incelenen stratejik planlar içinde "kırsal kalkınma" konusunda en az düzenleme yapan büyükşehir belediyesi İstanbul Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı'dır. Stratejik planın amaç ve hedeflerinde hiç yer verilemeyen kırsal kalkınma konusu metin içinde ise üretim ve girişimcilik kelimeleri ile az da olsa kendine yer bulabilmiştir. İstanbul'un bugün pek fazla kırsal alanının kalmaması, şehir sınırlarının hemen hemen tamamının kentsel alan niteliği taşıması bu durumun en önemli nedeni olarak gösterilebilecektir. Sürdürülebilir bir çevrenin sağlanması, yenilenebilir enerjilerin kullanılması ve iklim değişikliği ile mücadelenin stratejik amaç ve hedefler arasında yer aldığı İstanbul Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı'nda metin

içinde de çevrenin korunmasına ve iklim değişikliği ile mücadeleye yönelik düzenlemelere yer verilmiş ve özellikle sanayi bölgesi olmasından ötürü hava kirliliğinin yüksek olduğu şehirde hava kalitesini artırılması gerektiği vurgulanmıştır. Hava kirliliği ve kalitesi konusuna stratejik planında en fazla yer veren belediye yine İstanbul Büyükşehir Belediyesi'dir. Buna rağmen diğer stratejik planlarda olduğu gibi İstanbul Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı'nda da çevrenin korunmasına yönelik STK'lar ve diğer ilgili kurumlarla işbirliği yapılması ve gürültü kirliliğinin azaltılması konularında herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir.

İzmir Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı "bölgesel gelişme" açısından incelendiğinde sektörler arası iş birliği ve şehirde üretilen refahın kentin tüm kesimlerine yayılması stratejik amaç ve hedefler arasında sıralandığı görülmektedir. İstihdam ve sosyal desteğe yönelik metin içinde yapılan vurgular yine İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin bölgesel gelişme konusunu önemseydiğini göstermekle beraber, daha önce değerlendirilen diğer stratejik planlarda olduğu gibi konuyla ilgili bakanlıklarla koordinasyonun sağlanması, KOSGEB ve kalkınma ajansları gibi bölgesel gelişmeyle ilgili kurumlarla iş birliğinin sağlanmasına yönelik herhangi bir düzenleme stratejik planda yer alamamıştır. İzmir Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı'nda şehirleşme konusunda yerleşim alanlarının daha sağlam bir biçimde düzenlenmesi, yeşil alanların artırılması, kent aidiyetinin yükseltilmesi gibi stratejik amaç ve hedefler yer almıştır. Stratejik planında mekânsal planlama konusuna değinen tek belediye olma özelliğine sahip İzmir Büyükşehir Belediyesi akıllı kenetler ve yeşil alanlara da stratejik planında yer ayırmıştır. Millet bahçeleri projelerine çalışma kapsamında yer alan diğer stratejik planlarda yer verilmediği gibi İzmir Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı'nda da hiç yer verilmemiştir. Yerleşim alanlarının güvenli ve sağlam bir şekilde yeniden yapılandırılması stratejik hedefine paralel olarak stratejik planda kentsel dönüşüme önemli bir yer ayrıldığı görülmektedir. Çalışma kapsamında incelenen diğer stratejik planlara benzer şekilde İzmir Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı'nda da kentsel altyapı konusu geniş bir yer tutmuştur. Stratejik amaç ve hedefler bölümünde sürdürülebilir bir altyapının oluşturulması ve özellikle toplu ulaşımaya yönelik düzenlemelerin göze çarptığı stratejik planda trafiğin azaltılması, toplu taşıma, atık yönetimi, su ve kanalizasyon gibi önemli altyapı unsurlarına ilişkin birçok farklı düzenlemenin yer aldığı görülmektedir. Üretimin her türünün artırılmasının destekleneceği ve sürdürülebilir gıda güvenliğinin sağlanıp şehrin tamamına yayılacağı stratejik hedeflerine paralel olarak, stratejik planın içinde kırsal kalkınmanın sağlanması, girişimciliğin desteklenmesi ve yoksulluğun azaltılması gibi konulara yer verildiği görülmektedir. İzmir Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı'nda üretimin artırılması ve yoksulluğun azaltılması konularında çalışma kapsamında yer alan diğer stratejik planlardan daha fazla düzenleme yer almaktadır. Bu durum İzmir Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı'nın çalışma kapsamında incelenen stratejik planlarla kıyaslandığında kırsal kalkınma konusunda en fazla düzenleme yapan stratejik plan olmasına neden olmuştur. Çevrenin korunmasında İzmir'in doğayla uyumlu örnek bir kent olması stratejik amacı ile göze çarpan İzmir Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı iklim değişikliği ile mücadele ve bir kıyı şehri olması sebebiyle kıyıları ve denizlerin korunması stratejik hedefleri dikkat çekmektedir. Çevrenin korunmasına ilişkin düzenlemeler sadece bunlar değildir. Stratejik planın diğer bölümlerinde de iklim değişikliği ile mücadele konusu geniş bir şekilde yer almış, bunun yanında az da olsa çevre bilincinin oluşturulması, hava kirliliğinin önlenmesi gibi çevrenin korunmasına ilişkin düzenlemeler yer

almıştır. İzmir Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı'nda da çevrenin korunmasına yönelik STK'lar ve diğer ilgili kurumlarla iş birliği yapılması ve gürültü kirliliğinin azaltılması konularında herhangi bir düzenlemeye rastlanılmamıştır. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin stratejik amaç ve hedeflerinde doğurtan afetlere yönelik herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Fakat stratejik planın içinde afetlere karşı önlemler, riskli yapıların güçlendirilmesi ve kültürel varlıklara ilişkin çeşitli düzenlemeler yer aldığı görülmektedir. Çalışma kapsamında incelenen diğer belediyelerde olduğu gibi İzmir Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı'nda da afet duruma karşı güçlü iletişimin sağlanması, lojistik tedbirlerin artırılması, afet tehlike haritalarının oluşturulması gibi konularda herhangi bir düzenlemeye rastlanılmamıştır.

Bu çerçevede çalışmanın sonuçları ve öneriler şöyle özetlenebilecektir;

- 1- Çalışma kapsamında incelenen stratejik planların hepsi genel hatları ile 11. Kalkınma Planı'nın "Yaşanabilir Şehirler, Sürdürülebilir Çevre" başlığı ve alt başlığında yer alan amaç, politika ve tedbirlerinin birçoğu uyumludur. Yine de Ankara Büyükşehir Belediyesi afet yönetimi, İstanbul Büyükşehir Belediyesi konut ve kırsal kalkınma, İzmir Büyükşehir Belediyesi ise konut ve afet yönetimi başlıklarını stratejik amaç ve hedeflerine ekleyerek önemini daha çok vurgulaması gerekmektedir.
- 2- Çalışma kapsamında incelenen stratejik planların tamamında bölgesel gelişme alt başlığına ilişkin stratejik amaç veya hedefleri bulunmaktadır. Stratejik planların içeriğinde de bölgesel gelişmeye ilişkin düzenlemeler yer almasına rağmen ilgili bakanlıklar veya KOSGEB gibi kuruluşlar ile kalkınma ajansı gibi bölgesel gelişme açısından önemli kuruluşlarla iş birliğine yönelik düzenlemeler yapmaları gerekmektedir. Söz konusu iş birlikleri bölgesel gelişmişlik farklarının azaltılması bakımından faydalı olabilecektir.
- 3- Şehirleşme ve kentsel altyapı alt başlığının içerdiği konular genellikle belediyelerin asli görevlerini oluşturan hizmetleri kapsamaktadır. Bu nedenle çalışma kapsamında incelenen bütün stratejik planlarda söz konusu başlığa ilişkin düzenlemeler hem stratejik amaç ve hedeflerde hem de stratejik planın içeriğinde yer almaktadır. Buna karşın incelenen stratejik planların hiçbirinde 11. Kalkınma Planı'nda yer alan Millet bahçelerinin sayısının ve alanlarının artırılması hedeflerine yönelik herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Çevre ve yeşil alanlara ilişkin birçok hedefin ve düzenlemenin yer aldığı stratejik planlarda millet bahçelerinden söz edilmemesi tamamı muhalefet partisi tarafından yönetilen büyükşehir belediyelerinin bilinçli bir şekilde siyasi nedenlerle bu projeden söz etmediklerini düşündürmektedir.
- 4- Çalışma kapsamında incelenen stratejik planların tamamında konut konusunun sadece Ankara Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planında hedefler arasında yer aldığı diğer iki stratejik planın amaç veya hedeflerinde ise konudan hiç söz edilmediği görülmektedir. Yine stratejik planların tamamında çalışma kapsamında değerlendiren konulardan içinde en az düzenlemenin bulunduğu konu da sosyal konut konusudur. Konut meselesi stratejik planlarda genellikle kentsel dönüşüm hedefleri içinde değerlendirilen bir konu olmuştur. 11. Kalkınma Planı'nda hem konut arzının artırılması hem de sosyal konutların inşa edilip vatandaşlara yardım edilmesi hedeflerine ulaşmada yerel

yönetimlerin de güçleri ölçüsünde sosyal konut arzı gerçekleştirme ve vatandaşlara sunması faydalı olabilecektir.

- 5- Kentsel dönüşüm konusu hem 11. Kalkınma Planı hem de çalışma kapsamında incelenen stratejik planların öncelikli konularından biri olarak görülmektedir. Büyükşehir Belediyeleri kentsel dönüşüm konusunu hem stratejik amaç ve hedeflerinde hem de stratejik planın farkları bölümlerinde başlıklar açarak kentsel dönüşümü öncelediğini göstermiştir. 11. Kalkınma Planı kentsel dönüşüm konusunda özellikle İstanbul'a dikkat çekmiştir. Planın bu başlık altında önemli bir bölümü İstanbul için ayrılmış, İstanbul'un bir an önce afetlere dayanıklı bir kent haline getirilmesi gerektiği bunda da kentsel dönüşümün oldukça hayati olduğu ifade edilmiştir. Bu durumun yansımaları çalışmada da net bir şekilde görülmüştür. Kentsel dönüşüm ve afet konusuna stratejik planında en çok yer veren büyükşehir belediyesi İstanbul Büyükşehir Belediyesi olmuştur.
- 6- Kırsal kalkınma konusu Ankara ve İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin stratejik planlarında amaç ve hedefler kısmında yer almasına rağmen İstanbul Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı'nın amaç ve hedeflerinde kırsal kalkınmaya yönelik herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Kaldı ki stratejik planların içeriğinde de kırsal kalkınma konusuna ilişkin ifadelerin en az yer aldığı stratejik plan da İstanbul Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı'dır. İstanbul'un neredeyse yüz ölçümünün tamamının kentsel alan dönüşmüş olması bu durumun temel nedeni olarak görülebilecektir. Kırsal kalkınma konusu ile ilgili olarak stratejik planların eleştirilecek noktası ise kırsal kalkınmanın sağlanmasında KOBİ'lere yönelik desteklerin yetersizliği ve KÖYDES-KIRDES gibi köylerin ve kırsal alanların kalkınması amacıyla gerçekleştirilmiş projelere ilişkin herhangi bir düzenlemenin yapılmaması, bu projelere entegre sistemlerin üretilmemesidir. Söz konusu projelere yerel yönetimlerin de katılması ve proje kapsamındaki faaliyetlere destek vermesi kırsal kalkınmayı hızlandırabilecektir.
- 7- Kentsel altyapı hizmetlerine benzer şekilde çevreye yönelik birçok hizmetin yürütülmesi yasalarla belediyelere verilmiştir. Bu nedenle çalışma kapsamında incelenen bütün büyükşehir belediyelerin stratejik planlarında hem amaç ve hedef bölümlerinde hem de planın diğer bölümlerinde çevrenin korunmasına yönelik düzenlemeler yer almaktadır. 11. Kalkınma planında belirtildiği gibi akıllı şehirlerin yaratılması ve teknolojinin her alanda kullanılması hedefleri belediyelerin stratejik planlarında da kendine yer bulmuştur. Yine küresel bir sorun olan iklim değişikliği konusu 11. Kalkınma Planı'nda dikkat çekilen problemlerden biridir. Yerel yönetimlerin de küresel bu soruna eğilmesi ve stratejik planlarında konuya yer vermesi oldukça değerlidir.
- 8- 11. Kalkınma Planı'nın çevreye ilişkin son başlığı olan afet ve afet yönetimi konusu çalışma kapsamında incelenen stratejik planların önemseydiği önemli konulardan biridir. Özellikle İstanbul bu konuya yönelik düzenleme sayısı ile dikkat çekmektedir. 11. Kalkınma Planı'nda üzerinde hassasiyetle durulan İstanbul'un stratejik planında da afet konusu oldukça önemsenmiştir. Tüm stratejik planlarda afet yönetimi, riskli yapıların güçlendirilmesi, kültürel mirasın korunması hedeflerine yer verilmiştir. Afet yönetimi konusunda stratejik planlara getirilebilecek eleştirilerden ilki afeti genellikle deprem

konusu üzerinden ele alınması diğer afetlerin daha az önemsenmesi ve afet riski haritalarının oluşturulmamasıdır. Stratejik planlardaki bir diğer eksiklik ise afet durumunda güçlü iletişim ağlarının nasıl sağlanacağı, lojistik destek miktarı ve bunların nasıl dağıtılacağına ilişkin düzenlemelere yer verilmemesidir. Bu eksikliklerin giderilmesi oluşabilecek bir afete karşı kentlerin reaksiyon hızını artıracak ve can ve mal kayıplarını önleyebilecektir.

Kaynakça

- Akman, Ç. & Özaslan, A. (2018). Türkiye’de stratejik planlama: büyükşehir belediyelerinin stratejik planları ne söylüyor? *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 6(14), 55-90. <https://doi.org/10.33692/avrasyad.510613>.
- Bostancı, S. (2022). Yerel yönetimlerin iklim ve su politikaları. *JOEEP: Journal of Emerging Economies and Policy*, 7(1), 395-410.
- Dinçer, Ö. (1998). *Stratejik yönetim ve işletme politikası*. (Beşinci Baskı). Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Drucker, P. (1999). *21. Yüzyıl için yönetim tartışmaları*. (Çev: İ.Bahçivangil). Epsilon Yayıncılık.
- Ganioğlu, S. & Toprakçı, P. (2023). 11. Kalkınma Planı, 2022 Yıllık Programı ve MEB 2019-2023 Stratejik Planının eğitim alanı açısından uyumunun incelenmesi. *E-Uluslararası Pedagoji Dergisi*, 3(2), 23-42.
- Hatiboğlu, Z. (1986). *İşletmelerde stratejik yönetim*. İrfan Yayıncılık
- Kılıçbay, A. (1990). *İktisadi planlama*. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Yayınları.
- Küçüksüleymanoğlu, R. (2008). Stratejik planlama süreci. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(2), 403-412.
- Narinoğlu, A. (2007). *Yerel yönetimlerde stratejik planlama ve uygulama*, (1. Basım). Mart Matbaacılık.
- Öner, S. (2019). Amaç ve politikalar açısından yerel yönetimler: Onuncu ve On Birinci Kalkınma Planları karşılaştırmalı analizi. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 2(3), 645-664. <https://doi.org/10.33712/mana.634837>.
- Özdamar, M. (2019). *Türk kamu yönetiminde stratejik planlama: çevre ve şehircilik bakanlığı örneği*. [Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
- Parlak, B. & Zahid Sobacı, Z. (2010). *Kuram ve uygulamada kamu yönetimi ulusal ve küresel perspektifler, gözden geçirilmiş ve geliştirilmiş 3. baskı*, Alfa Aktüel Yayıncılık.
- Sezen, S. (1999). *Devletçilikten özelleştirmeye Türkiye’de planlama*. Ankara: TODAİE.
- Sharplin, A. (1985). *Strategic management*. McGraw-Hill.
- Toprakçı, E. & Bakır, D. (2019). Eğitim alanı açısından 10. Kalkınma Planı, 2018 Yılı Programı ve MEB Stratejik Planının uyumluluğunun incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 48(222), 103-126.
- WEB1- <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/08/Kamu-Yonetiminin-Iyilestirilmesi-ve-Yeniden-Yapilandirilmasi-OIK-Raporu.pdf>
- WEB2- <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5018.pdf>
- WEB3- <https://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari/>
- WEB4- <http://www.sp.gov.tr/tr/kurum/g/mahalli/kurum/Mahalli>

- Wimmer, D.D. & Dominick, J.R. (2000). Mass media research: An Introduction. Wadsworth Publishing Company.
- Yereli, A. B., & Ünal, M. (2022). Stratejik yönetim süreçlerinde sürdürülebilir kalkınma amaçları: bakanlıklar ve büyükşehir belediyeleri üzerinden bir analiz. *Ombudsman Akademik*, 8(16), 13-37.
- Yıldız, K. (2018). Yerel yönetimler ve kalkınma planları çerçevesinde spor hizmetleri. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 64-80.
- Yılmaz, K. (2003), Kamu kuruluşları için stratejik planlama uygulaması, *Sayıştay Dergisi*, (50), 67-86.
- Yılmaz, O. K. (2019). Belediyelerde stratejik yönetim kapasitesinin geliştirilmesi: müdürlükler bünyesinde kullanılacak stratejik yönetim uygulamaları. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi* (Akad), 11(21), 507-529. <https://doi.org/10.20990/Kilisiibfakademik.531887>